

K poglavju „goriške slovenske gimnazije in njeni zaposlovalni tečaji v Trstu“.

Tržaški tovariš nas je opozoril na jako važno in zanimivo razpravo, ki jo je prinesla tržaška »Edinost« v zadevi goriške slovenske gimnazije in njenih zaposlovalnih tečajev v Trstu, ter izrekel željo, da bi tudi mi seznanili svoje bralce z vsebino tega aktualnega članka. Rade volje ustrezno izražam željo in to tem raji, ker iskreno želimo, da bi se čimprej uresničili nasveti, ki jih stavi vrha »Edinost« na koncu priobčenih dopisov.

Okoli 350 slovenskih gimnazijcev goriških je postalo brez pouka, ko je o binokostih l. 1915. izbruhnila vojna z Italijo. Kazan maloštevilnih premožnejših, ki so mogli nadaljevati svoje študije na kranjskih gimnazijah, so vsi drugi izgubili šolsko leto 1915/16.

Začetkom oktobra l. 1916. so se otvorili v Trstu zaposlovalni tečaji slovenske goriške gimnazije. Njihov otvoritev je na zasebno prošnjo »Posredovalnice za goriške begunce v Ljubljani« dovolilo naučno ministrstvo z izrecno pripomnjo, da za njih vzdrževanje ne more prispevati ničesar. Te tečaje obiskuje okoli 100 učencev, med katerimi je kakih 60 nekdanjih učencev slovenske goriške gimnazije. Za učilnice se rabijo prostori, ki jih je mestna občina tržaška svoj čas rabila za ljudsko šolo, pa jih je po izpovedbi mestnega inženjerja g. Forestija iz zdravstvenih in šolskohigieničnih pomislekov opustila. Prostori res niso porabni zaradi slabe svetlobe, pomanjkljive razsvetljave in kurjave. V starih, pokvarjenih šolskih klopih, ki so bile narejene za ljudsko šolo obiskujoče otroke, učenci težko sede in težko pišejo. Tudi druga oprava teh prostorov, mize, table komaj odgovarjajo svojemu namenu. Tečaji nimajo na razpolago nikakoršnih učnih pripomočkov, ne za zemljepis, ne za zgodovino, ne za naravoslovje, ne za fiziko, tudi knjižnice ni. Razven 1000 K, ki jih je vodstvo prejelo od »Zadružne zveze v Ljubljani«, ni došla za učence od nikoder nikaka podpora. Zaradi draginje, ki je v Trstu še večja nego povsod drugod na Slovenskem, živijo učenci večinoma v velikem pomanjkanju vsega, kar tudi slabo upliva na šolski napredek.

Notranje ministrstvo je bilo svoj čas obljubilo ustanovitev konvikta in zaposlovalnih tečajev slovenske goriške gimnazije v Kromeržu. Kakih 100 učencev bi tam dobivalo brezplačno stanovanje, hrano, obleko in zdravniško pomoč; drugi premožnejši, ki bi hoteli tudi obiskovati tečaje v Kromeržu, bi morali plačevati nizko šolnino. Zdaj je notranje ministrstvo to ustanovitev opustilo z motivacijo, 1. ker je bilo premalo prosilcev in 2. ker obstoječe zaposlovalni tečaji v Trstu. Razen obiskovalcev teh tečajev in onih, ki so na kranjskih gimnazijah, ostanejo na ta način vsi drugi nekdanji učenci slovenske goriške gimnazije, bodisi da žive še doma, ali v begunskih taborih, drugo leto brez pouka.

Od druge strani pa smo prejeli: Med dogodki zadnjih dni je za naše domače razmere pač najvažnejši ta, da je ministrstvo za notranje stvari odtegnilo dovoljenje za ustanovitev tečajev in konvikta za goriško slovensko gimnazijo v Kromeržu in sicer zaradi nezadostnega števila priglavljenih obiskovalcev in zaradi tega, ker so že ustanovljeni slovenski zaposlovalni tečaji v Trstu.

nikaka zasluga, to je dolžnost! Članstvo le tako nudi vsakomur udobnosti; ne tako pa — snovanje društev... Kdor se je s tem že pečal, mi bode pritrnil. Marsikaj bi tozadevno vedel pripovedovati. Naj povem le eno!

Bilo je nekako pred 27. leti. Služboval sem takrat v kraju, ki pripada eni največjih občin na Slovenskem. Čeravno je bilo prebivalstvo tega kraja skoro zgolj slovensko, je vendar imelo ob vseh krajnjih zadevah odvažno besedo par — Nemec. Tako je torej prišlo, da je bil predsednik krajnemu šolskemu svetu, ki sem mu bil podrejen, tudi Nemec in sicer Nemec hude vrste. Ta mož, ki mu nikdar nisem storil ničesar hudega, mi je delal napotja, kjer je le mogel. Mrzil me je, ker nisem zatajil svojega rodu... Ob tem preganjanju je največ trpela uboga moja obitelj. Meni samemu »šolski oča« ni mogel prav do živoga; ni šlo pa mi šlo. »Pa mora iti!« si je mislil hudomušnež ter tuhtal in tuhtal, da me zaloti pri kakšnem zlodejstvu... Snovala se je tiste čase v nas Slovencih večja učitelj-

Iz zadnjega stavka se da sklepati, da se prošnje dijakov zaposlovalnih tečajev v Trstu niso niti upoštevale, in tako je bilo število drugih priglavljenecv menda res neznanost.

V gmotnem oziru je ta odlok ministrstva notranjih stvari težak udarec za dijakove goriške slovenske gimnazije in s tem tudi za zavod sam. Dijaki italijanske narodnosti z Goriškega so imeli že v šolskem letu 1915/16. svoj konvikt na Dunaju in v Gradcu, slovenski dijaki pa so prav malimi izjemami to leto izgubili. S tem, da je padel konvikt v Kromeržu, bo za mnoge dijakove goriške slov. gimnazije izgubljeno tudi drugo šolsko leto.

Zato prosimo vse uplivne činitele, ki so morda pripomogli k temu, da ostanejo gimnazijski zaposlovalni tečaji v Trstu, naj delajo na to, da da vlada čista sredstva, ki bi jih bila potrosila za Kromerž, na razpolago Trstu, da se zamore zavod tukaj krepko razviti. Prostor, ki niso za šolo čisto nič pripravljeni, pomanjkanje učnih pripomočkov, beda dijakov itd. so ovire, ki izključujejo vsak napredek. Če se razmere temeljito ne izpremenijo, bo zavod le žalostno životartil, kar ne bo ne mladini in ne narodu v korist.

Ustanovi naj se konvikt tukaj v Trstu, da lahko nadaljujejo študije tudi tisti dijaki, ki žive raztreseni po raznih taboriščih ali so še v domovini — pa so brez sredstev. Le če se to doseže, bo imela korist ne samo naša slovenska mladina, temveč tudi naša narodna stvar.

Rade volje priznavamo, da je vse gola resnica, kar nam povesta napisana dopisa.

Stvar je torej taka, da moramo računati edino le z zaposlovalnimi tečaji v Trstu in z morebitno izpopolnitvijo v normalen zavod, državno realno gimnazijo. Prva podlaga za to je pač tu, a vse drugo manjka, kakor kažeta gornja dopisa, ki izhajata iz najboljših poučenih krogov. Česa je torej treba, da se uresniči izražena želja po c. kr. realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu?

1. Treba je, da vlada naredbenim potom začasno premesti goriško c. kr. državno gimnazijo s slovenskim učnim jezikom v Trst in da zavodu na razpolago sredstva, ki bi jih dajala konviktu in tečajem, oziroma gimnaziji v Kromeržu, ali da zahtevamo, kar je edino prav: vlada naj da zavodu v Trstu na razpolago, kar bi bila dajala c. kr. gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Gorici. To je dolžna ustanovljenemu zavodu in dolžna prebivalstvu dežele, ki z brezprimerno vdanostjo in požrtvovalnostjo prenaša bridkosti in težave vojne ter izpolnjuje do skrajnosti svoje domoljubne državljanske dolžnosti.

2. V Trstu naj se za čas nenormalnih razmer ustanovi konvikt za goriške slovenske gimnazijce-begunce in se jim tako omogoči nadaljevanje gimnazijskih študij, kakor se je omogočilo njihovim tovarišem italijanske narodnosti.

3. Za zavod v Trstu naj se preskrbe primerni prostori, kar ni težko, ker ima gotovo mestna občina po zatvoritvi dveh svojih srednješolskih zavodov take primerne prostore na razpolago.

4. Za zavod naj se preskrbe potrebna učila, kar je z ozirom na to, da se nahaja v Trstu več podobnih državnih zavodov, tem lažje, ker bi ti zavodi vsaj izpočetka mogli v tem pogledu pomagati pregnanemu zavodu, za katerega se bodo pozneje najbrž itak morala iznova nabaviti vsa učila.

5. Poskrbeti je treba tudi za učiteljski zbor, ki je nameščen na zavodu, v enaki meri, kot bi bilo poskrbljeno na Moravskem, ker tudi v Trstu opravlja svojo službo izven stalnega službenega kraja.

ska združba. Član osnovalnega odbora te združbe sem bil tudi jaz. Seve to je bil velik greh v očeh ljubeznivega mi šolskega očeta! — Moj služben kraj je bil tudi sedež oddelka občinskega urada. Načelnik temu oddelku je bil kajpada tudi naš velemožni šolski oče. Kot takemu mu je bilo »in političis« razpolagati nad žandermerijo. Hic Rhodus, hic salta! — Nekega dne opoldne — ravno sem bil pri obedu s svojo družinico — potrkala nekdo na vrata mojega stanovanja. Vstopi orožnik z nasajenim bodalom, pristopi k meni ter me pozove, naj se izkažem glede snovanja panslavističnega društva! Jaz se na kratko odrežem, da nisem nikdar snoval političnega društva ter da sem za vse svoje delo odgovoren le šolski oblasti. Ta me bo že poklicala na odgovor, ako sem se v čem pregrešil. Sicer pa se mi naj pove, kdo je ukazal, mene tozadevno nadlegovati v mojem privatnem stanovanju! Orožnik odvrne: »Oni, ki je tudi Vaš predstojnik!« Na to jaz: A tako, zdaj vem; torej g. X.! — Njemu se nimam odzvati, le recite mu!

Upamo, da stori vlada in drugi činitelji, ki jim je ležeče na tem, da se ohrani našemu narodu na Primorskem ta edini slovenski zavod, vse, da se uresniči ta opravičena zahteva. Čudno bi bilo, da bi se sedaj, ko se na vseh koncih in krajih naše države s tako resnostjo poudarja velevažnost nas Slovencev, nas Jugoslovancev za monarhijo, ne mogla spraviti na noge ena sama slovenska gimnazija v kraju, ki je sedaj najprimernejši za njo! Kaj bi porekli beneški Slovenci, če bi vedeli za te naše križe in težave!

Učiteljstvo in država.

Strašne so žrtve, ki jih zahteva ta bratomorna vojna od vseh slojev prebivalstva, ali z mirno vestjo lahko trdimo, da prispeva učiteljstvo relativno največji kontingent vseh žrtev, najsihodi v strelskem jarku ali v zaledju. Vsaka akcija v prid vojne, ali kar je s to v zvezi, najde pri učiteljstvu topel odmev. To vedo naše šolske oblasti prav dobro, zato nas tudi vsak trenutek bombardirajo z različnimi dopisi in navodili. Mi jim tega ne zamerimo, nasprotno, vedno smo pripravljeni in drage volje prevzamemo vsakršno delo, da je le v prid naši ljubi Avstriji. Za naš nič, za državo vse, to je naše geslo, ko je domovina v nevarnosti.

Slišijo se glasovi o miru. Sicer so zaenkrat utihnili, ali pojavili se bodo še s tem večjo silo. Vsaj je tudi sovražnik, to je tisti del, ki živi na bojnem polju, ki v resnici žrtvuje kri in življenje za svojo domovino, sit nečloveškega klanja ter pošilja vsak dan k Vsemogočnemu vroče želje za skorajšnji konec. Mir pride in morda prej, kakor si sami nadejamo.

Takrat pa stopi tudi učiteljstvo, ta ubogi hlapec Jernej, pred državo ter zahteva enkrat tudi sam svojo pravico. Učiteljstvo si teh grozljivih ran, ki jih je zadala vojna, ne more samo zaceliti, tudi dežela ne, ampak v to je poklicana edino država. Po vojni se bo šolstvo reformiralo, po vojni se mora tudi učiteljevo socialno stanje zboljšati. Naj nam nihče ne ugovarja, da ni denarja. Kjer se dobe milijarde, tam se bo dobilo tudi par milijonov za učiteljstvo. Ne trdimo, da bi ne bilo treba premagati marsikaterih težkoč. Dobre volje je treba in vse bo šlo.

Velikega pomena za nas je, kaj bo s preskrbo učiteljev - invalidov, to je onih, ki so za vsako duševno in telesno delo nesposobni. Popolnoma pravično je, da dotični tovariši, ki so krvaveli za državo, ne bodo prikrajšani, da njihova eksistenca ne bo ogrožena. Država naj pokaže svojo hvaležnost do učitelstva s tem, da bo vsak učitelj-invalid deležen tistih prejemkov in ugodnosti, kakor njegov tovariš, ki je ostal doma. Tam pa, kjer je vohrala bojna vihra, kjer so uničeni domovi, pokončano bomo imetje, tam naj priskoči na pomoč v obliki kake podpore ali nagrade. V začetku bodo stroški res veliki, a od leta do leta manjši, ker jih smrt sčasoma poravnava.

Za one učitelje pa, ki so ostali duševno čili, za pouk zmožni in ki so pohabljeni, naj odpade ona postavna določba, da bi zaradi tega ne bili sposobni za poučevanje. Ena sama roka ali lesena noga naj jih ne izključuje od pouka. Otroci se ne bodo izpodtikali nad tem, marveč smatrali morajo to le kot časten dar na žrtvniku domovine.

Veliko dela čaka učiteljstvo po vojni. Spremenile se bodo razmere. Tudi za učiteljstvo se morajo. Trdi boji nas čakajo, ali končno doživimo dan zmage, če bomo edini.

— In nadaljujem: »Da pa boste vedeli, da nisem bil član kake snovitve, ki bi bila nevarna ali protipostavna, Vam povem, da je vlada pravila snujočega se društva že — potrdila. Pa pokažem žandar-mu dotično uradno intimacijo. — »Die k. k. Statthaltereifandes nicht für geboten, die Gründung des angestrebten Vereines, resp. Verbandes, zu inhibieren.« — In mož jo je odkuril zdajci urnih krač ter se nekako v zadregi opravičeval. —

Odslej pa sem imel mir pred ljubeznivim šolskim očetom!

Zdravo!

Slamoštev.

Naročajte in širite naš list!

Pismo z bojnega polja.

Zanimivo je Tvoje pismo, ki ga nam pišeš z bojnega polja. Iz pisma razvidimo, da si prav dobro poučen o razmerah, v katerih živimo učitelji tu v zaledju; pa kaj mi, saj se ne ozirajo niti na Vas, ki branite z orožjem v roki dom in cesarja. Da izve javnost kakšno mnenje in razpoloženje vlada med učitelji-branitelji domovine, objavimo s Tvojim dovoljenjem Tvoje pismo v odlomkih.

Prijatelj piše med drugim: ... Pisal mi je nekdo, da so mi dali učiteljsko mesto v Škofji Loki. Ne vem nič pozitivnega o tem! Tovariš G. mi je sporočil svoj čas, da sem zletel na vseh zaprosenih mestih, kakor še mnogo drugih, ki jim je čast braniti domovino z orožjem. (Prav je imel tovariš G., še Škofje Loke Ti niso dali! Pripomnja ured.) Črnomaljski c. kr. okrajni šolski svet mi je baš danes poslal odlok, da je nadučiteljsko mesto v Črnomlju oddano v druge roke. — Po vojski bomo seveda malo drugače računali nego smo bili prej vajeni. Če nam je čast, da že celo kopo mesecev (jaz že skoro dve leti!) branimo dom in cesarja z orožjem v roki in pogrešamo pri tem najprimitivnejših udobnosti življenja v samopozabi in v blagor države, bomo imeli po vojni, s hrabrostnimi svetinjami na prsih, najmanj pravico tirjati zasluženi kruh! Hlapci ne bomo smeli biti več! Zdaj naj le merijo tisti lojalni kruhorezci, ali odmerili bomo mi z odločnim pritiskom! Pri teh razmerah nikakor ne sme ostati! Kdor je tvegval življenje za dom in cesarja, se ne bo pustil kar tako zlahka odri-niti od kruha. — V snegu in mrazu garamo, da se ne da povedati. Vendar tožijo samo živali, želodec ne pogreša nič...

Tako piše prijatelj. Ne čudimo se, da je nejevoljen in razburjen. Vzgleden učitelj je, ki mu je na srcu samo vzgoja in izobrazba slovenske mladine, delaven na kulturnem polju in vnet za blaginjo svojega naroda. Hrabro se bori sedaj že dve leti na vzhodni in zahodni fronti in brani domovino, pa poprosi za ponižno učiteljsko službo na štirih krajih, pa mu odbijejo vse!? Čudno se glasi to, in še neverjetnejše se vidi vsakemu razsodnemu človeku, ako povemo, da je ta učitelj tudi poročnik v rezervi.

Josip Gregorin.

V svojih načelih trdna, neomajna korenina je usahnula. Josip Gregorin, nadučitelj v p. na Viču pri Ljubljani, je umrl dne 30. m. m. Umrl je po dolgotrajni in mučni boleznii, jako čislani in spoštovan v naših vrstah. Iz našega kroga je stopil mož, ki je bil s svojo osebnostjo, s svojimi posebnimi nazori pristen tip neustranjenega, odkritosrčnega novodobnega učitelja. Kar je spoznal za pravo, od tega ni krenil niti za korak in naj je ostal tudi osamljen sredi svojih tovarišev. Bil je velik nasprotnik praznih fraz in še večji sovražnik klečeplastva.

Tovariš Gregorin je bil rojen v Ljubljani leta 1858. Leta 1876. je dovršil ljubljansko učiteljsko, usposobljenostni izpit je napravil leta 1881. in je bil leta 1882. stalno nameščen. Prva njegova služba je bila v Zalogu pri Komendi; mnogo let je služboval na Črnučah, odtud pa je bil imenovan za učitelja na Viču, kjer je po smrti tovariša Marna postal nadučitelj. Povsod, kjer je služboval, ga je ljudstvo spoštovalo in čislalo. Neumorno delaven je bil v šoli in zunaj nje. Prav posebno marljivo je deloval v naših organizacijah. Bil je več let predsednik »Učiteljskega društva za šolski okraj ljubljanska okolica«. Za časa njegovega načelstva je bilo to najmočnejše učiteljsko društvo na Kranjskem. Kako veliko zaupanje je vžival med učiteljstvom, je pokazalo učiteljstvo s tem, da ga je več period zaporedoma izvolilo za zastopnika v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Resen in časten mu je bil ta posel, pravica in resnica pa njegovi voditeljski. Tudi tovariši nasprotnega mišljenja ni vede in hote storil krivice. Učiteljstvo domačega okraja ga je poslalo na dve deželni učiteljski konferenci. Še sedaj se spominjajo njegovih sodelegati, pa tudi drugi starejši tovariši, kako neusmiljeno je bil na prvi izmed teh konferenc postopanje in delovanje nekaterih krajnih šolskih svetov v deželi in končal svoj znameniti govor s stavkom: »Und kommt der Bauer...« itd. Za ta izrek ga je poklical predsednik k redu. Na drugi deželni učiteljski konferenci je bil pokojnik edini nasprotnik razbitju deželne učiteljske konference. Noben najgloblje zamisljen govor, noben še tako temeljit do-

Splošni vestnik.

vod stane 12 vin., 20 izvodov stane K 2-10, 30 izvodov K 2-70, 50 izvodov K 4-60, 100 izvodov K 8-50. — Partitura za spremljevanje pesmi na harmoniju ali klavirju stane 50 vin.

—š— **Odlikovani.** Učitelj v Podčetrtku, Franjo Lovrec, je dobil vojni križec II. reda za civilne službe. — Šolski ravnatelj in župan v Trbovljah, Gustav Vodušek, je postal cesarski svetnik. — Odlikovani so naslednji absolventi vojaški učiteljišča v Mariboru: Bezjak Adolf, poročnik v r., hrabr. sreb. kol. II. reda; Čepič Makso, sreb. hrabr. kol. I. reda; Gnišček Edmund, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Groznik Josip, praporščak v r., bron. hrabr. kol.; Herič Friderik, enoletnik - četovodja, sreb. hrabr. kol. I. reda; Kotnik Vilibald, praporščak v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Lorber Alojzij, poročni kv r., sr. hrabr. kol. II. reda; Omersu Rudolf, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. in Signum laudis; Petek Albin, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Pihak Julij, enoletnik-korporal, bron. hrabr. kol.; Tominc Avgust, praporščak v r., bron. hrabr. kolajno.

Tržaške vesti.

—t— **Na frgovski akademiji v Trstu** se odpravi komercialni tečaj za invalidne častnike in podčastnike. Oglasiti se je pottom pristojnega poveljstva. Priglasenci morajo znati nekaj laščine. Nekako čudno se glasi za sedanje razmere zadnji dostavek. Ali živa laščina še vedno prevladuje na Primorskem?

—t— **Poročil** se je gospod Gracijan Štepančič, veletržec v Trstu, z gospodično Marico Gregoričevno, bivšo učiteljico in našo nekdanjo marljivo sotrudnico. Novoporočencema mnogo sreče!

—t— **Kopersko c. kr. učiteljišče** se je otvorilo dne 1. februarja v Trstu, via del Torrente 12. Ustno ali pismeno vpisovanje v II., III. in IV. tečaj se je vršilo pred označenim dnevom v Kopru. Za sedaj so se sprejeli samo taki, ki so že obiskovali kako učiteljišče. Sprejemale so se tudi dijakinje.

—t— **Dvojna mera.** Državnim uradnikom v Trstu je bila začetkom oktobra l. l. nakazana in izplačana posebna enkratna draginjska doklada. Državno učitelstvo pa jo je prejelo šele 20. decembra, torej dva in pol meseca pozneje. Državno uradništvo je prejelo novo vojno doklado že koncem decembra l. l., učitelstvo pa 1. januarja t. l. ni prejelo ne stare ne nove vojne doklade, ravno tako ni dobilo nazaj dne 1. decembra vplačanih zneskov za kolek, penzijo itd., kar bi se moralo zgoditi takoj po ukazu c. kr. ministrstva. Ista velja za 1. januar t. l. Gospodom pri računskem oddelku c. kr. namestništva tržaškega ključemo v spomin v nebo vpijoči greh: delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati in odtrgovati.

Iz Prage.

Kruh in šola. Splošno pomanjkanje premoga je prisililo češkega namestnika, da je v interesu preskrbe s kruhom poblastil okrajne oblasti, da v nujnih slučajih, ako premoga ni mogoče na drug način dobiti, se prepuste zaloge šol pekcom, ako bi bila preskrba s kruhom ogrožena z zatvoritvijo pekarij. Preskrba z živili je tako velikega pomena, da je moral namestnik pustiti na strani pedagoške posledice in se vdati posledicam pomanjkanja kruha.

Ljudsko šolstvo na Češkem. Deželni šolski svet v Pragi je izdal poročilo o ljudskem šolstvu na Češkem za koledarsko leto 1915. Po tem poročilu je bilo v letu 1915 v kraljestvu 626 meščanskih in 5707 ljudskih šol; od tega v čeških okrajih 385 meščanskih in 3336 ljudskih šol, v nemških okrajih 241 meščanskih in 2371 ljudskih šol. Deških meščanskih šol je bilo 360, deških ljudskih 266. Izmed ljudskih šol je bilo 1112 enorazrednic, 1740 dvorazrednic, 982 trirazrednic, 382 štirirazrednic, 1145 petirazrednic, 112 šestirazrednic, 12 sedemrazrednic, 5 osemrazrednic. K temu spada še 239 ekspozitur in 12 ekskurendnih šol. Skupno število razredov vseh šol znaša 19224. 3920 šol je imelo celodnevno, 929 poldnevno in 858 deloma celodnevno poldnevno pouk. S češkim učnim jezikom je bilo 3368, z nemškim pa 2339 šol. V letu 1915 je bilo na novo otvorenih: 2 meščanski in 14 ljudskih šol z 99 razredi, razpuščena nobena, pač pa je bilo opuščeni 46 razredov. Otroških vrtcev je bilo v deželi 401; 126 čeških, 275 nemških. Otroških zavetišč je bilo nemških 67, čeških 100 — skupno 167. Češka spada med avstrijske kronovine, ki imajo posebno razvito šolstvo. Meščansko šolstvo tam — in pri nas. Skoro se nas nehote poloti strah in puščoba.

Pripomba. »Slovenec« je ponatisnil po »Učiteljskem Tovarišu« Cončevno pesem »Živi cesar Karel!« Pripominjamo, da je med časopisjem običaj, da se pri ponatihu posameznih aktualnejših spisov navede tudi vir. To je menda »Slovenec« pozabil. Ne bili bi tega »pripominjali«, ko bi ne bil »Slovenec« napisal »pripombe«, ki se tiče članka o goriški slovenski gimnaziji, ki ga je posnel naš list po »Slovenecu«. Ne bodite ob času, ko se dela na spravo slovenskih strank, tako malenkostni.

Ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Pri razpravi o proračunu deželnih fondov v hrvatskem saboru je stavil poslanec Milan Roje predlog za ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Dotični fond je sedaj dovolj velik, da se bodo dali stroški pokriti. Na univerzi obstoja tudi že več institutov medicinskega značaja, na razpolago so izborna kvalificirane učne moči. Število dijakov bi bilo več kot zadostno: vsako leto odhaja okrog 500 Hrvatov, Slovencev in Srbov študirat medicino. Sekcijski šef za prosveto dr. Tropsch je v imenu vlade izjavil, da obstojajo sicer še nekatere težkoče, da pa se vlada popolnoma strinja s predlogom in da bo v najkrajšem času ustanovila medicinsko fakulteto.

Slovensko sirotišče in slovenski otroški vrtci v begunskem taboru v Wagini pri Lipnici so slovensko otvorili dne 25. januarja t. l. Pri otvoritvi so bili navzoči zastopniki ministrstva in štajerskega namestništva. Prisostvovalo je tudi več drugih gostov. V sirotiščnici je sedaj 24 otrok, 16 dečkov in 8 deklic. Prostora je še, in se lahko sprejme nekaj begunskih sirot pod 14 letom. Prošnje naj se naslove na Barakenverwaltung Leibnitz.

Z jako laskavimi besedami priporoča tržaška »Edinost« z dne 15. m. m. slovenskim starišem izvrstni naš mladinski list »Zvonček«. V nedeljo 21. t. m. pa je prinesla dolg članek o pisateljski petindvajsetletnici Zvončkovega urednika in našega prvoboritelja E. Gangla.

Poslednji Bolgari v ruskih šolah. Do l. 1878. so hodili Bolgari na srednje in visoke šole le v Rusijo in nekoliko tudi na Češko. V Rusiji so študirali na ruske državne stroške in ob podporah ruskih dobrodelnih društev. Ko so bili osvobojeni in so dobili svojo lastno viado, so jeli hoditi tudi na druge šole v Evropi, študirali na njih iz svojih ustanov, iz podpor bolgarske vlade, a se je tudi leto za letom med njimi množilo število onih, kateri so bili dosti denarni, da so v tujini študirali na lastne stroške. Stefan Štambulov je odprl mladim Bolgarom, ko je bil v drugi polovici osemdesetih let na krmilu bolgarske vlade, široko cesto, v središču zapadne kulture, ali še zmeraj jih je bilo veliko število, ki so hodili na Rusko. Šele v poslednjih petih letih je nastal popoln preobrat, ko so se Bolgari k Nemcem nagnili popolnoma, spoznavši v njih svoje mojstre in vzore v kulturi, v vojaštvu in v narodnogospodarski organizaciji. Ministrski tajnik C. S. Aranudov, o katerem so v poslednjih dneh poročali listi, da je bil odposlan na Nemško, da bi tam proučeval nemško šolstvo in učne metode, po katerih naj bi se preosnovale šole na Bolgarskem, se je že vrnil v Sofijo in je podal vladi poročilo o uspehu svojega popotovanja. Sočasno je bila pretregana poslednja nitka, ki se še Bolgare vezala na ruske šole. Izmed sto in sto Bolgarskih dijakov so ostali v Rusiji v teku tridesetih let samo trije slušatelji duhovne petrograjske akademije. Ti so bili sedaj, kakor so sofijski listi poročali, iz rečenega zavoda izključeni na prošnjo svojih tovarišev Rusov, Grkov in Rumunov, ki so pred rektorjem akademije oznanili, da nočejo z Bolgari sedeti na istih klopih, niti bivati z njimi vred pod eno streho. Njih želja je bilo ugodeno.

Nemško učitelstvo zahteva jasnosti. Najmarljivejša stranka v Avstriji je nemški »Nationalverband«. To se ji mora priznati. Poslanci te stranke so neprestano pokoncu. Zdaj zborujejo tu, zdaj tam. Posvetujejo se in ukrepajo, kako bi uresničili svoje ideale in dosegli svoje zahteve. V ministrskih palačah so kar doma! Danes »bombardira« ta, jutri oni ministrskega predsednika in mu razlaga, da je blagor Avstrije in srečna njena bodočnost odvisna od tega, če ugodi zahtevam »Nationalverbanda«, ako uzakoni nemški državni jezik, izloči Galicijo in razdeli kraljevino češko v okrožja. To so najsrčneje želje te stranke, ki jih zopet in zopet povdarjajo na vsakem zborovanju. Točke o preosnovi ljudskega šolstva pa zaman iščemo v programu te stranke. Zaraditega je vznemirjeno nemško učitelstvo. »Nationalverband« je zopet zboroval dne 16.

januarja 1917 na Dunaju. Razgovor je bil o bodočem parlamentarnem delovanju. V poročilu o izvršenem posvetovanju pa ni govora o preosnovi ljudskega šolstva in niti z eno besedico se ne omenja, kakšno stališče hoče stranka zavzeti glede razvoja ljudskega in meščanskega šolstva. Posebno je vzevirila nemško učitelstvo ta-le točka: Reforma državne uprave naj se izvede, samouprava dežel in občin naj se obdrži. Zaradi te točke zahteva nemško učitelstvo pojasnila, ker se zahteva podražavljenja ljudskega in meščanskega šolstva nikakor ne vjema z deželno avtonomijo. Jasnosti pa zahteva še posebno zaradi tega, ker se je »Nationalverband« zvezal in združil z nemškimi krščanskimi socialci in hoče vzajemno postopati z njimi. Krščanski socialci pa ne dajo po nobeni ceni iz rok deželne avtonomije v šolskih zadevah. V boju za podražavljenje ljudskega in meščanskega šolstva hoče nemško učitelstvo vedeti, v kakšnem razmerju je v tem pogledu s političnimi strankami — clara pacta — ker si hoče po tem uravnati in določiti svojo taktiko. Nam se vidi, da vodi »Nationalverband« nemško učitelstvo za nos. Le pogledimo njegove zahteve, njegov program. Za uresničenje teh zahtev proda vsak poslanec »Nationalverbanda« svoje svobodomiselno prepričanje, avstrijski parlamentarizem, ustavo, proda se z dušo in telesom klerikalizmu. In prav nič ne dvomimo, da bi ne izdali ti ljudje tudi Hasnerjevega ljudskošolskega zakona.

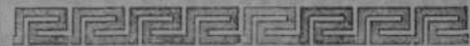
Razgled.

— **Potres v Brežicah ob Savi in okolici.** Dne 29. m. m. dopoldne smo čutili v Ljubljani rahle potresne sunke. V Ljubljani ni napravil potres nikakršne škode. Hudo so pa prizadete po potresu Brežice na Štajerskem, Krška vas in Čatež ob Savi na Kranjskem. Ti kraji so tako poškodovani, da se je ljudstvo moralo izseliti. V Brežicah je razsul potres mnogo hiš, frančiškanski samostan, poslopje okrajnega glavarstva, notarjevo hišo in še mnogo drugih. Tudi vsa druga poslopja so močno razpokana, nobena hiša ni ostala cela. Ljudje prebivajo po železniških vozovih in vojaških sotorih. Postavili so na prostem tudi vojaške kuhinje. Žal, da so tudi človeške žrtve. Ubilo je vdovo, gospo Voglar. — V Krški vasi je bil potres še silnejši. Tu je več hiš, popolnoma porušeni. Tudi lesene kočje niso porabne za stanovanja. Ljudje so se nastanili v gospodarskih poslopih. Južna železnica je dala na razpolago več voz za stanovanja. Podsuta sta bila dva fanta, ki so jih pa hitro odkopali izpod razvalin in rešili smrti. Iz Ljubljane so hitro poslali pomoč. — Na dan katastrofe je že prihitel iz Ljubljane v porušene kraje kranjske, deželni predsednik grof Attems, 31. m. m. pa štajerski cesarski namestnik grof Clary. Prišel je v Brežice tudi cesarjev brat, nadvojvoda Maks, in izročil po cesarjevem naročilu okrajnemu glavarstvu v Brežicah in okrajnemu glavarju v Krškem po 7500 K v podporo tako hudo prizadetemu prebivalstvu.

— **Pomanjkanje premoga v Monakovem.** Iz Monakovega poroča »Neue Freie Presse«: Zaradi prometnih težav in trajne hude zime je že nekaj časa sem po-

manjkanje premoga napotilo generalno poveljništvo, da je ukrenilo zelo stroge odredbe. Poraba premoga se mora pri zasebnikih, oblastvih in vojaštvu skrbno na najpotrebnejše. Vse šole in državne zbirke, vsa gledišča, zasebna in tudi kraljeva, kinematografi, koncertne dvorane, zborovalnice itd. se zapro. Samoobsebi umevno odpadejo za ta čas prepovedi vsi napovedani koncerti in podobne prireditve ter tudi vsa politična in druga zborovanja. Dvorno gledišče bo za čas, dokler bo zaprto, plačevalo nameščencem njihove prejemke in pričakuje se, da enako store tudi zasebna gledišča. Policijska ura, doslej ob pol 12. zvečer, se določa na 10. zvečer. Ob tem času se morajo zapreti vse gostilne, kavarne, društveni in družabni prostori, v katerih se oddajajo jedi in pijače. Gostom se sme streči samo v enem glavnem prostoru, vsi ostali prostori ostanejo zaprti. Za porabo kinematografov, gledišč itd. določeno kurivo se zapleni v prid monakovski občini in če bo treba, zapleni tudi kurivo gostilniških obratov. Stisniti se morajo tudi zasebna gospodarstva. Mestni magistrat mora spozumno z organizacijo prodajalcev premoga urediti oskrbovanje posameznih obratov in zasebnih gospodarstev s premogom. Te odredbe generalnega poveljništva, ki se označajo kot prehodne, so stopile v veljavo dne 2. februarja.

— **Največje mesto na svetu** je danes New York. Newyorška trgovinska zbornica je objavila sedaj statistiko, po kateri je New York štel ob začetku letošnjega leta 7 in pol milijona prebivalcev. Potemtakem je New York sedaj največje mesto na svetu, ker je London štel leta 1913. samo 4,518.191 prebivalcev, vse londonsko policijsko okrožje pa 7,251.358.

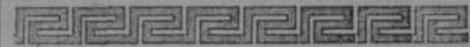
Naš denarni zavod.

Ceslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Kranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. januarja 1916 K 28.706-99

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V zadnji številki je nekaj prav hudih napak, ki jih je treba popraviti. Že v naslovu prvega članka mora stati »podražavljenje« in ne »podražavljanje«. V istem članku v prvi koloni, v drugem odstavku, v četrti vrstici beri »kjer« in ne »kje«. V začetek druge kolone ravno tam so se urinile kar tri cele vrstice, ki spadajo v članek »Odgovor četverozveze na Wilsonovo noto« in se morajo uvrstiti v prvo kolono, v drugi odstavek za 4. vrstico.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljsstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Po kratkem, težkem trpljenju je v soboto dne 3. svečana preminul, previden s tolažili sv. vere v Sežani na Krasu naš dobri, nad vse ljubljani sin in brat, gospod

Fran Wessner

c. kr. okrajni gozdar

Truplo nenadomestljivega pokojnika se je prepeljalo iz Sežane v Ljubljano in se je vršil pogreb nepozabnega rajnika v forek, dne 6. svečana ob 4. uri popoldne iz Kolodvorske ulice št. 20. na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v več cerkvah.

Obenem izrekamo za obile dokaze srčnega sočutja, ki so nam došli povodom bridke izgube našo najtoplejšo zahvalo. Osobito pa se zahvaljujemo slavnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu v Sežani in pokojnikovim prijateljem, ki so omogočili, da se je njega truplo zamoglo prepeljati v Ljubljano. Zahvaljujemo se spoštovanim Sežančanom, ki so mu na ta ali oni način lajšali zadnje življenske trenutke, se v tako obilem številu poslovili od njega in ki so mu s cvetjem okrasili krsto; srčna naša zahvala bodi slavnemu ravnateljstvu, učiteljskemu zboru in gojenkam ljubljanskega liceja za korporativno udeležbo pri pogrebu, p. n. uradništvu tukajšnjega c. kr. gozdarskega urada, častitim ljubljanskim damam, darovateljem krasnih vencev in šopkov ter sploh vsem, ki so spremili nenadomestljivega rajnika k njegovemu prezgodnjemu grobu.

Globoko žalujoča rodbina Wessner.

Splošni vestnik.

vod stane 12 vin., 20 izvodov stane K 2-10, 30 izvodov K 2-70, 50 izvodov K 4-60, 100 izvodov K 8-50. — Partitura za spremljevanje pesmi na harmoniju ali klavirju stane 50 vin.

—š— **Odlikovanja.** Učitelj v Podčetrtku, Franjo Lovrec, je dobil vojni križec II. reda za civilne službe. — Šolski ravnatelj in župan v Trbovljah, Gustav Vodušek, je postal cesarski svetnik. — Odlikovani so naslednji absolventi vojaški učiteljišča v Mariboru: Bezjak Adolf, poročnik v r., hrabr. sreb. kol. II. reda; Čepič Makso, sreb. hrabr. kol. I. reda; Gnišček Edmund, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Groznik Josip, praporščak v r., bron. hrabr. kol.; Herič Friderik, enoletnik - četovodja, sreb. hrabr. kol. I. reda; Kotnik Vilibald, praporščak v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Lorber Alojzij, poročni kv r., sr. hrabr. kol. II. reda; Omersu Rudolf, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. in Signum laudis; Petek Albin, poročnik v r., sreb. hrabr. kol. II. reda; Pihak Julij, enoletnik-korporal, bron. hrabr. kol.; Tominc Avgust, praporščak v r., bron. hrabr. kolajno.

Tržaške vesti.

—t— **Na frgovski akademiji v Trstu** se odpravi komercialni tečaj za invalidne častnike in podčastnike. Oglasiti se je pottom pristojnega poveljstva. Priglasenci morajo znati nekaj laščine. Nekako čudno se glasi za sedanje razmere zadnji dostavek. Ali živa laščina še vedno prevladuje na Primorskem?

—t— **Poročil** se je gospod Gracijan Štepančič, veletržec v Trstu, z gospodično Marico Gregoričevno, bivšo učiteljico in našo nekdanjo marljivo sotrudnico. Novoporočencema mnogo sreče!

—t— **Kopersko c. kr. učiteljišče** se je otvorilo dne 1. februarja v Trstu, via del Torrente 12. Ustno ali pismeno vpisovanje v II., III. in IV. tečaj se je vršilo pred označenim dnevom v Kopru. Za sedaj so se sprejeli samo taki, ki so že obiskovali kako učiteljišče. Sprejemale so se tudi dijakinje.

—t— **Dvojna mera.** Državnim uradnikom v Trstu je bila začetkom oktobra l. l. nakazana in izplačana posebna enkratna draginjska doklada. Državno učiteljstvo pa jo je prejelo šele 20. decembra, torej dva in pol meseca pozneje. Državno uradništvo je prejelo novo vojno doklado že koncem decembra l. l., učiteljstvo pa 1. januarja t. l. ni prejelo ne stare ne nove vojne doklade, ravno tako ni dobilo nazaj dne 1. decembra vplačanih zneskov za kolek, penzijo itd., kar bi se moralo zgoditi takoj po ukazu c. kr. ministrstva. Ista velja za 1. januar t. l. Gospodom pri računskem oddelku c. kr. namestništva tržaškega ključemo v spomin v nebo vpijoči greh: delavcem in najemnikom zaslužek zadrževati in odtrgovati.

Iz Prage.

Kruh in šola. Splošno pomanjkanje premoga je prisililo češkega namestnika, da je v interesu preskrbe s kruhom pobilobilil okrajne oblasti, da v nujnih slučajih, ako premoga ni mogoče na drug način dobiti, se prepuste zaloge šol pekcom, ako bi bila preskrba s kruhom ogrožena z zatvoritvijo pekarij. Preskrba z živili je tako velikega pomena, da je moral namestnik pustiti na strani pedagoške posledice in se vdati posledicam pomanjkanja kruha.

Ljudsko šolstvo na Češkem. Deželni šolski svet v Pragi je izdal poročilo o ljudskem šolstvu na Češkem za koledarsko leto 1915. Po tem poročilu je bilo v letu 1915 v kraljestvu 626 meščanskih in 5707 ljudskih šol; od tega v čeških okrajih 385 meščanskih in 3336 ljudskih šol, v nemških okrajih 241 meščanskih in 2371 ljudskih šol. Deških meščanskih šol je bilo 360, deških ljudskih 266. Izmed ljudskih šol je bilo 1112 enorazrednic, 1740 dvorazrednic, 982 trirazrednic, 382 štirirazrednic, 1145 petirazrednic, 112 šestirazrednic, 12 sedemirazrednic, 5 osemirazrednic. K temu spada še 239 ekspozitur in 12 ekskurendnih šol. Skupno število razredov vseh šol znaša 19224. 3920 šol je imelo celodnevno, 929 poldnevno in 858 deloma celodnevno poldnevno pouk. S češkim učnim jezikom je bilo 3368, z nemškim pa 2339 šol. V letu 1915 je bilo na novo otvorenih: 2 meščanski in 14 ljudskih šol z 99 razredi, razpuščena nobena, pač pa je bilo opuščeno 46 razredov. Otroških vrtcev je bilo v deželi 401; 126 čeških, 275 nemških. Otroških zavetišč je bilo nemških 67, čeških 100 — skupno 167. Češka spada med avstrijske kronovine, ki imajo posebno razvito šolstvo. Meščansko šolstvo tam — in pri nas. Skoro se nas nehote poloti strah in puščoba.

Pripomba. »Slovenec« je ponatisnil po »Učiteljskem Tovarišu« Cončevno pesem »Živi cesar Karel!« Pripominjamo, da je med časopisjem običaj, da se pri ponatihu posameznih aktualnejših spisov navede tudi vir. To je menda »Slovenec« pozabil. Ne bili bi tega »pripominjali«, ko bi ne bil »Slovenec« napisal »pripombe«, ki se tiče članka o goriški slovenski gimnaziji, ki ga je posnel naš list po »Slovenecu«. Ne bodite ob času, ko se dela na spravo slovenskih strank, tako malenkostni.

Ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Pri razpravi o proračunu deželnih fondov v hrvatskem saboru je stavil poslanec Milan Roje predlog za ustanovitev medicinske fakultete na zagrebški univerzi. Dotični fond je sedaj dovolj velik, da se bodo dali stroški pokriti. Na univerzi obstoja tudi že več institutov medicinskega značaja, na razpolago so izborna kvalificirane učne moči. Število dijakov bi bilo več kot zadostno: vsako leto odhaja okrog 500 Hrvatov, Slovencev in Srbov študirat medicino. Sekcijski šef za prosveto dr. Tropsch je v imenu vlade izjavil, da obstojajo sicer še nekatere težkoče, da pa se vlada popolnoma strinja s predlogom in da bo v najkrajšem času ustanovila medicinsko fakulteto.

Slovensko sirotišče in slovenski otroški vrtci v begunskem taboru v Wagini pri Lipnici so slovensko otvorili dne 25. januarja t. l. Pri otvoritvi so bili navzoči zastopniki ministrstva in štajerskega namestništva. Prisostvovalo je tudi več drugih gostov. V sirotiščnici je sedaj 24 otrok, 16 dečkov in 8 deklic. Prostora je še, in se lahko sprejme nekaj begunskih sirot pod 14 letom. Prošnje naj se naslove na Barakenverwaltung Leibnitz.

Z jako laskavimi besedami priporoča tržaška »Edinost« z dne 15. m. m. slovenskim starišem izvrstni naš mladinski list »Zvonček«. V nedeljo 21. t. m. pa je prinesla dolg članek o pisateljski petindvajsetletnici Zvončkovega urednika in našega prvoboritelja E. Gangla.

Poslednji Bolgari v ruskih šolah. Do l. 1878. so hodili Bolgari na srednje in visoke šole le v Rusijo in nekoliko tudi na Češko. V Rusiji so študirali na ruske državne stroške in ob podporah ruskih dobrodelnih društev. Ko so bili osvobojeni in so dobili svojo lastno viado, so jeli hoditi tudi na druge šole v Evropi, študirali na njih iz svojih ustanov, iz podpor bolgarske vlade, a se je tudi leto za letom med njimi množilo število onih, kateri so bili dosti denarni, da so v tujini študirali na lastne stroške. Stefan Štambulov je odprl mladim Bolgarom, ko je bil v drugi polovici osemdesetih let na krmilu bolgarske vlade, široko cesto, v središču zapadne kulture, ali še zmeraj jih je bilo veliko število, ki so hodili na Rusko. Šele v poslednjih petih letih je nastal popoln preobrat, ko so se Bolgari k Nemcem nagnili popolnoma, spoznavši v njih svoje mojstre in vzore v kulturi, v vojaštvu in v narodnogospodarski organizaciji. Ministrski tajnik C. S. Aranudov, o katerem so v poslednjih dneh poročali listi, da je bil odposlan na Nemško, da bi tam proučeval nemško šolstvo in učne metode, po katerih naj bi se preosnovale šole na Bolgarskem, se je že vrnil v Sofijo in je podal vladi poročilo o uspehu svojega popotovanja. Sočasno je bila pretrgana poslednja nitka, ki se še Bolgare vezala na ruske šole. Izmed sto in sto Bolgarskih dijakov so ostali v Rusiji v teku tridesetih let samo trije slušatelji duhovne petrograjske akademije. Ti so bili sedaj, kakor so sofijski listi poročali, iz rečenega zavoda izključeni na prošnjo svojih tovarišev Rusov, Grkov in Rumunov, ki so pred rektorjem akademije oznanili, da nočejo z Bolgari sedeti na istih klopih, niti bivati z njimi vred pod eno streho. Njih želja je bilo ugodeno.

Nemško učiteljstvo zahteva jasnosti. Najmarljivejša stranka v Avstriji je nemški »Nationalverband«. To se ji mora priznati. Poslanci te stranke so neprestano pokoncu. Zdaj zborujejo tu, zdaj tam. Posvetujejo se in ukrepajo, kako bi uresničili svoje ideale in dosegli svoje zahteve. V ministrskih palačah so kar doma! Danes »bombardira« ta, jutri oni ministrskega predsednika in mu razlaga, da je blagor Avstrije in srečna njena bodočnost odvisna od tega, če ugodi zahtevam »Nationalverbanda«, ako uzakoni nemški državni jezik, izloči Galicijo in razdeli kraljevino češko v okrožja. To so najsrčneje želje te stranke, ki jih zopet in zopet povdarjajo na vsakem zborovanju. Točke o preosnovi ljudskega šolstva pa zaman iščemo v programu te stranke. Zaraditega je vznemirjeno nemško učiteljstvo. »Nationalverband« je zopet zboroval dne 16.

januarja 1917 na Dunaju. Razgovor je bil o bodočem parlamentarnem delovanju. V poročilu o izvršenem posvetovanju pa ni govora o preosnovi ljudskega šolstva in niti z eno besedico se ne omenja, kakšno stališče hoče stranka zavzeti glede razvoja ljudskega in meščanskega šolstva. Posebno je vzevirila nemško učiteljstvo ta-le točka: Reforma državne uprave naj se izvede, samouprava dežel in občin naj se obdrži. Zaradi te točke zahteva nemško učiteljstvo pojasnila, ker se zahteva podražavljenja ljudskega in meščanskega šolstva nikakor ne vjema z deželno avtonomijo. Jasnosti pa zahteva še posebno zaradi tega, ker se je »Nationalverband« zvezal in združil z nemškimi krščanskimi socialci in hoče vzajemno postopati z njimi. Krščanski socialci pa ne dajo po nobeni ceni iz rok deželne avtonomije v šolskih zadevah. V boju za podražavljenje ljudskega in meščanskega šolstva hoče nemško učiteljstvo vedeti, v kakšnem razmerju je v tem pogledu s političnimi strankami — clara pacta — ker si hoče po tem uravnati in določiti svojo taktiko. Nam se vidi, da vodi »Nationalverband« nemško učiteljstvo za nos. Le pogledimo njegove zahteve, njegov program. Za uresničenje teh zahtev proda vsak poslanec »Nationalverbanda« svoje svobodomiselno prepričanje, avstrijski parlamentarizem, ustavo, proda se z dušo in telesom klerikalizmu. In prav nič ne dvomimo, da bi ne izdali ti ljudje tudi Hasnerjevega ljudskošolskega zakona.

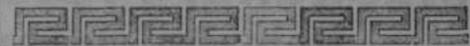
Razgled.

— **Potres v Brežicah ob Savi in okolici.** Dne 29. m. m. dopoldne smo čutili v Ljubljani rahle potresne sunke. V Ljubljani ni napravil potres nikakršne škode. Hudo so pa prizadete po potresu Brežice na Štajerskem, Krška vas in Čatež ob Savi na Kranjskem. Ti kraji so tako poškodovani, da se je ljudstvo moralo izseliti. V Brežicah je razsul potres mnogo hiš, frančiškanski samostan, poslopje okrajnega glavarstva, notarjevo hišo in še mnogo drugih. Tudi vsa druga poslopja so močno razpokana, nobena hiša ni ostala cela. Ljudje prebivajo po železniških vozovih in vojaških sotorih. Postavili so na prostem tudi vojaške kuhinje. Žal, da so tudi človeške žrtve. Ubilo je vdovo, gospo Voglar. — V Krški vasi je bil potres še silnejši. Tu je več hiš, popolnoma porušeni. Tudi lesene kočje niso porabne za stanovanja. Ljudje so se nastanili v gospodarskih poslopih. Južna železnica je dala na razpolago več voz za stanovanja. Podruta sta bila dva fanta, ki so jih pa hitro odkopali izpod razvalin in rešili smrti. Iz Ljubljane so hitro poslali pomoč. — Na dan katastrofe je že prihital iz Ljubljane v porušene kraje kranjske, deželni predsednik grof Attems, 31. m. m. pa štajerski cesarski namestnik grof Clary. Prišel je v Brežice tudi cesarjev brat, nadvojvoda Maks, in izročil po cesarjevem naročilu okrajnemu glavarstvu v Brežicah in okrajnemu glavarju v Krškem po 7500 K v podporo tako hudo prizadetemu prebivalstvu.

— **Pomanjkanje premoga v Monakovem.** Iz Monakovega poroča »Neue Freie Presse«: Zaradi prometnih težav in trajne hude zime je že nekaj časa sem po-

manjkanje premoga napotilo generalno poveljništvo, da je ukrenilo zelo stroge odredbe. Poraba premoga se mora pri zasebnikih, oblastvih in vojaštvu skrbno na najpotrebnejše. Vse šole in državne zbirke, vsa gledišča, zasebna in tudi kraljeva, kinematografi, koncertne dvorane, zborovalnice itd. se zapro. Samoobsebi umevno odpadejo za ta čas prepovedi vsi napovedani koncerti in podobne prireditve ter tudi vsa politična in druga zborovanja. Dvorno gledišče bo za čas, dokler bo zaprto, plačevalo nameščencem njihove prejemke in pričakuje se, da enako store tudi zasebna gledišča. Policijska ura, doslej ob pol 12. zvečer, se določa na 10. zvečer. Ob tem času se morajo zapreti vse gostilne, kavarne, društveni in družabni prostori, v katerih se oddajajo jedi in pijače. Gostom se sme streči samo v enem glavnem prostoru, vsi ostali prostori ostanejo zaprti. Za porabo kinematografov, gledišč itd. določeno kurivo se zapleni v prid monakovski občini in če bo treba, zapleni tudi kurivo gostilniških obratov. Stisniti se morajo tudi zasebna gospodarstva. Mestni magistrat mora spozumno z organizacijo prodajalcev premoga urediti oskrbovanje posameznih obratov in zasebnih gospodarstev s premogom. Te odredbe generalnega poveljništva, ki se označajo kot prehodne, so stopile v veljavo dne 2. februarja.

— **Največje mesto na svetu** je danes New York. Newyorška trgovinska zbornica je objavila sedaj statistiko, po kateri je New York štel ob začetku letošnjega leta 7 in pol milijona prebivalcev. Potemtakem je New York sedaj največje mesto na svetu, ker je London štel leta 1913. samo 4,518.191 prebivalcev, vse londonsko policijsko okrožje pa 7,251.358.

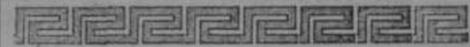
Naš denarni zavod.

Ceslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Kranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« v Ljubljani
registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. januarja 1916 K 28.706-99

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/25. do 1/26. ure popoldne.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

V zadnji številki je nekaj prav hudih napak, ki jih je treba popraviti. Že v naslovu prvega članka mora stati »podražavljenje« in ne »podražavljanje«. V istem članku v prvi koloni, v drugem odstavku, v četrti vrstici beri »kjer« in ne »kje«. V začetek druge kolone ravno tam so se urinile kar tri cele vrstice, ki spadajo v članek »Odgovor četverozveze na Wilsonovo noto« in se morajo uvrstiti v prvo kolono, v drugi odstavek za 4. vrstico.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Po kratkem, težkem trpljenju je v soboto dne 3. svečana preminul, previden s tolažili sv. vere v Sežani na Krasu naš dobri, nad vse ljubljani sin in brat, gospod

Fran Wessner

c. kr. okrajni gozdar

Truplo nenadomestljivega pokojnika se je prepeljalo iz Sežane v Ljubljano in se je vršil pogreb nepozabnega rajnika v forek, dne 6. svečana ob 4. uri popoldne iz Kolodvorske ulice št. 20. na pokopališče k sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v več cerkvah.

Obenem izrekamo za obile dokaze srčnega sočutja, ki so nam došli povodom bridke izgube našo najtoplejšo zahvalo. Osobito pa se zahvaljujemo slavnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu v Sežani in pokojnikovim prijateljem, ki so omogočili, da se je njega truplo zamoglo prepeljati v Ljubljano. Zahvaljujemo se spoštovanim Sežančanom, ki so mu na ta ali oni način lajšali zadnje življenske trenutke, se v tako obilem številu poslovili od njega in ki so mu s cvetjem okrasili krsto; srčna naša zahvala bodi slavnemu ravnateljstvu, učiteljskemu zboru in gojenkam ljubljanskega liceja za korporativno udeležbo pri pogrebu, p. n. uradništvu tukajšnjega c. kr. gozdarskega urada, častitim ljubljanskim damam, darovateljem krasnih vencev in šopkov ter sploh vsem, ki so spremili nenadomestljivega rajnika k njegovemu prezgodnjemu grobu.

Globoko žalujoča rodbina Wessner.